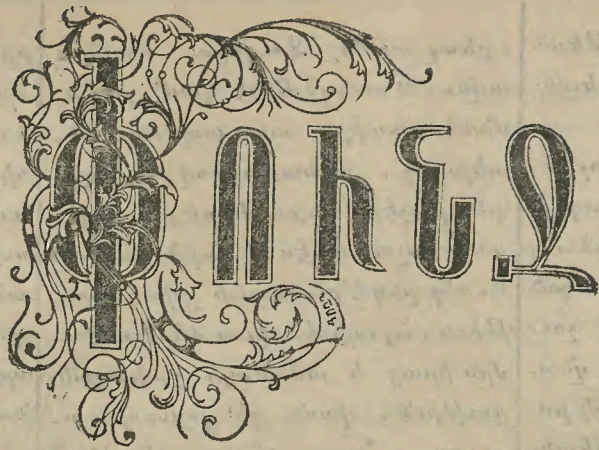

Փոստը ՇԱՐԱՅԻՍ օրերը կը նրա տարակուսի :
Տարեկան բաժանարարագինն է երկու և կես
արծար Մեծիտ կանխիկ վճարելի, քի մարա-
բայարիս և իւր արտադրանաց և քի գաւառաց
համար :
Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ
կընդունուի :
Տեղական և գաւառական բարատարութեան
ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :
Հատը 40 փարայ է, և կգտնուի մասնաւո-
րակէն Պաճիկ-Պալու ջրավաճառ և գրական-
ձառ Պողոս և Յակոբ աղայից խանութները :

Դրամացման տողը 3 դրու է մէկ անգամի
համար : Աւելի ամսան կըլլայ աւելի անգամնե-
րու համար :
Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր
ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան կ.
Պոլիս Պալլոգ-բաղար Նափիէ խան վերի յարկ
քիւ 16 :

ADRESSE

H. S. ALADJADJIAN

Directeur du journal Armenien Pountch
—16 Naffé-Han. Balouk-Pazar 16—
Constantinople

ԹԻՒՆ 1986

ՇԱՐԱՅԻՍ

1886 ՄԱՐՏ 22

ԱԶԳԱՅԻՆ

Երեսուցեայ Գեորգիէն. — Կը նկատ-
էինք որ ազգային գործոց ու
խնդրոց վրայ խորհող ու խօսող
ազգայնոց շերտ խօսակցութեան
առարկայ եղած է քանի մը շա-
բաթէ հետէ երեսուցեայ ազգա-
յին վանուց սեպհական դեմոս-
րատական ծանուցեալ խնդիրն, և
զրոյց տարածուած լինելով թէ
Շէյխ-Խալիլ-Խալիլի դրան բարձրա-
դոյն դատարանն հաստատած է
յառաջագոյն ի նպատակ փաստա-
րան Կարկուրէ Եփէնտի տրուած
վճիռն, — բազումք կը ցաւին թէ
Աղլը 33-40 և ըստ ունեց մինչև
70 հազար լիրա արծող ստաց-
ուածք մը կորուստած է՝ այս կամ
այն ազգային պաշտօնէին կամ
մարմնայն թերութեան կամ անըզ-
դուշութեան պատճառաւ : Կը նը-
կատենք նաև որ ազգային լրտ-
դութիւնն ալ դանաղան հրատա-
րակութիւններ կընէ այս խնդրոյն
վրայ : Ուստի բաւական չհամարե-
լով մինչև ցարգմեր հրատարա-
կած ծանուցութիւններն, որպէս
պարտ էր՝ երեսուցեայ հետազոտել
խնդրոյն ներկայ վիճակն : Իմա-
ցանք որ յիշեալ բարձրագոյն դա-
տարանն իւր վճիռն արտասանե-
լէն ետքը Շէյխ-Խալիլ-Խալիլի Եփէն-
տին աւետեր է Ս. Պատրիարք Հօր
թէ յառաջագոյն արուած վճիռն
չնշուեցաւ, և թէ ի խնդրոյն յորին
բարձր Սրբազնութեան վճռագրին
օրինակը զրկուեր է ի Պատրիար-
քարան : Այս վճռագրը տեսնող-
ները պատմեցին մեզ թէ բարձրա-
դոյն դատարանն նկատելով որ
վախճանած է երեսուցեայ Տ. Ե.
սայի Ս. Պատրիարքն, որպէս ի դե-
մքս բացուած էր դատն և յանուն
նորա կը վարուէր, վճռած է թէ
կը դադրի այդ դատն շարունա-
կութիւնն ի դեմս և յանուն վախ-
ճանելոյն, և յառաջագոյն արուած
վճիռը կը գործադրուի՝ եթէ Հա-
յոց Պատրիարքարանը նոր ի նորոյ
չձեռնարկէ ի դատ : Այս է վճռա-
գրին կողմնակցութիւնն, որոյ վը-
րայ ինչպէս ծանուցած եմք ար-
դէն, ազգային վարչութեան խա-
ռքն ժողովը կը խորհրդակցի իրա-
րաւագէտ ազգայնոց հետ, և ան-
յապաղ և անհնայն խնամով պիտի
եյնէ ի դատ :

Այս առթիւ քանի մը ծանօ-
թութիւն հրատարակել աւելորդ
չեմք համարել : Մեր Պատրիար-
քարանն այժմ առձեռն ունի յիշ-
եալ գետնին վրայ երեսուցեայ
վարչական բարձրագոյն ժողովը
(մեծիտի-քեպի) անդամաց ստորա-
գրութեամբ պաշտօնագիր մը յա-
րուձյալեղալ է նաև դատարանին
վճիռն (կամ), և կողմնակցութիւն
(հեռագիր) : Պաշտօնագիրը մանրա-
մասն կը պատմէ՝ Կարկուրէ Եփէն-
տին կողմանէ ժամանակաւ յիշեալ

գետնին տէր լինելու համար ի
գործ դրուած դանաղան միջոցներն
ու հնարքները, և խարդախու-
թեամբ կալածած գիր ձեռք բե-
րելն : պաշտօնագիրը կը հերքե-
ղայն, և այդ հերքումն ըստ Շէ-
յիի կը հաստատէ դատարանն ալ :
Ապա Պօլիս Շէյխ-Խալիլ-Խալիլի դա-
տարանն պաշտօնագիրն վա-
ւերացուցած է նորա օրինակաւ
թիւն : Իսկ Պատրիարքարանն
քով գտնուած կալածած գիրը կը
հաստատէ թէ գետնին կառավա-
րութեան կողմանէ անըզուժ ի վա-
ճառ հանուելով երեսուցեայ Հա-
յոց Տ. Յովհաննէս Պատրիարքը
զնամ և յանուն նորա արձանա-
գրուած է : Սակայն պէտք է գիտ-
նալ թէ Կարկուրէ Եփէնտի ալ առ-
յապաղ յայտնած է երեսուցեայ
յիշեալ ժողովին ի նպատակ իւր
պաշտօնագիր մ'աւելուել, և այդ
գրին ալ Շէյխ-Խալիլ Խալիլի դեմէն
վաւերացեալ է : Ահա այս է խնդ-
րոյն անցեալ և արդի վիճակը :
Մեր յոյս ունեմք թէ արդարեւ
թիւնը վերջապէս պիտի յայտն-
անէ ջանիւք Պատրիարքարանի
և շնորհիւ արդարաւորութեան
կայսերական կառավարութեան :
Մեր տեղեկութեանց վրայ յիշ-
ելով կրնամք ըսել թէ այս խնդրոյն
մէջ ոչ ոք ազգային պաշտօն-
եայ կամ մարմնի մեղադրելի է :
Այնպէս որ անհրաժեշտ է կաշտտել
անկողնուտ պահել ազգային վա-
նական կարևոր սեպհականութիւն
մը : Յայտնի կը տեսնուի թէ ըս-
լորովին պարզ չէ խնդիրն : Մտա-
դիր եմք այսուհետեւ տեղեկու-
թիւն հրատարակել անընդհատ :

(Թղթակցութիւն փոստիցի)

Տեղեկութիւն. 40 Մարտ 1886 : —
Միտիւթեան Միտեան Հարք այս
շաբթու քաղաքի մէջ բացին վա-
ժարան մը՝ որ վենետիկի դիշեր-
թիկ վարժարանին մէջ ճիւղն է :
Մեր ազգային վարժարանը գոհա-
յուցիչ վիճակի մէջ չէ գրեմական
նշագրութեան պատճառաւ : Հա-
րուածք չեն ուղեր բանալ իրենց
քաղին ծայրն : Ճնողաց բազումք
կը դժկամակին վճարել իրենց որդ-
ւոց կրթական թոշակներն, որ այս
տարին նուազ քանակութեամբ սահ-
մանեալ են : Իրեք Սեպհնորդ Հօր
ջանքերն ու քարոզները գրեթէ
ապարդիւն կը փնտռեն : Բազաւրիս
ազգային պատուաւոր ընտանիք-
անի կիներ իւր կեսուրը թոշակա-
րեւու փորձ մ'ըրեր է : Կեռուրը
խաբեղաղդարար արթնուն դանուե-
լով և զգալով անյապաղ ի դեղա-
րան դիմել, և դեղ առնելով աղա-
տեր է մահուան : — Տեղեկայ անգ-
ղիական հիւպատոսարանի թարգ-
ման Հէքիմեան մեծ. Կովտաս է-
փէնտի վերակալութեամբ ազնիւ
երիտաւարդաց անձնուէր խումբ
մը թատերական քանի մը ներկա-

յալում պիտի տայ ի նպատակ վա-
ժարանաց : Առաջին թատերախա-
ղը ներկայացուցին վարժարանին
մէջ Վարդանանց տօնի աւար և
ընկելին : Հանդիսականք մեծապէս
գոհ եղան և շնորհակալութիւններ
մատուցին Հէքիմեան Եփէնտիի և
իւր գործակցոց :

Վա. 4 Մարտ 1886 : — Յայտնի
է թէ Վանայ Առաջնորդական տե-
ղապահ Գեր. Տ. Պողոս Եպիսկո-
պոս, յետ այնքան հալածանաց
և ամբաստանութեանց՝ որ յանցե-
լուան անդի ունեցան, որչափ
պատուով ու մեծարանք կոչեցաւ
ի պաշտօն առաջնորդական տե-
ղապահութեան, և նորին Գերա-
պատուութիւնն որչափ գործունէ-
ութեամբ վարուեցաւ և կը վար-
ուի յօգուտ ժողովրդեան վիճակին :
Յորդ յաւալի է տեսնել որ քանի
մը շահագէտ և պաշտօնի հետա-
մուտ անձինք դարձեալ սկսած են
չարախօսել և սուտ ու գալթակ-
ղեցուցիչ լուրեր հրատարակել
տալ, մինչդեռ ժողովուրդն առ-
հասարակ գոհ է : Այգալիս ան-
ձինք են որ այս օրերս հրատարա-
կել առած են նաև թէ գողութիւն
մը երևան հանելու համար կախար-
դութեան դիմած է Տ. Պողոս Ե-
պիսկոպոս, մինչ ընաւ անդի ու-
նեցած չէ այգալիսի դիմում մը :
Այգալէս կողմէն արատաւորել ըզ-
նորին Գերապատուութիւնն և հե-
ռապաղեղ վառայ պաշտօնէին ի վը-
նաս ժողովուրդեան : Կը ընեմք թէ
մօտեքս իբր աման ստորագրու-
թեամբ հեռագիր մ'ալ ի Պատրի-
արքարան ուղղած և բողբոսած են
նորա դէմ թէ կողմէ կախարդու-
թեամբ երևան հանել գողութիւն
մը : Հեռագիրն ստորագրողը իշ-
եալ կարգէ անխիղճ մարդիկ են,
յորոք է նաև Առաջնորդարանէն
վանտուած մէկը, և որոյ տանէն
ալ ազգական են մէկմէկու : Վաս-
պուրականի համայն ժողովուրդը
գիտէ թէ Տ. Պողոս Եպիսկոպոս
բոլորովին հակառակ է կախար-
դութեան : Այրած չնշած է շատ
կախարդական թուղթեր և վաճ-
տած է կախարդութեան հետա-
մուտ անձինք : Տեղական կառավա-
րութիւնն ու ժողովուրդը մեծ սէր
ու համարում ունին նորին Սրբազ-
նութեան վրայ : Եւստո՞ որ քանի
մը հակառակասել և շահախնդի-
անձինք դժուարութիւն ու ար-
գելք կը յարուցանեն, և կը վըշ-
տացնեն զնա և ժողովուրդը :
Պատրիարքարանն անտարակոյ
կարևորութիւն չտալով չարախօ-
սութեանց, քաջակերական դեր
պիտի գրէ առ Տ. Պողոս Սրբա-
զան : Հակառակ պարագայի մէջ
Վանայ վիճակը դարձեալ պիտի
յուզի խռով չարաչար, և դարձ-
եալ մեծապէս պիտի փնտռի ժող-
ովուրդը : Իրեւ մոռցուած չէ տը-
խուր և աղետալի անցեալն :

Սեպտեմբ. 20 Փետրուար 1886 : —
Մեր քաղաքի ազգային ներքին
վիճակը տակաւին խառնաշփոթու-
թեան մէջ է : Ազգային ժողովներն
ըստ Սահմանադրութեան ընտրե-
լու և կազմակերպելու ձեռնար-
կեցաւ, բայց արգելուեցաւ ոմանց
պարսկաւոր ընթացից պատճա-
ռաւ : Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսն առ-
որ Պատրիարքարանէն ազգարար-
եալ էր քաջուիլ Սոյ վանքն, յան-
կարծ երեցաւ քաղաքի մէջ, և
միջամտելով գրեց առ տեղական
կառավարութիւնն և իբրեւ խո-
վարար մատնեց զոմանս : Այսպէս
ժողովուրդն առաւել ևս յուզեցն-
եալ յանկարծ դիշերայն ուղե-
րեցաւ քաղաքիս մերձակայ Հայ
գիւղն և անտի Սոյ վանքն : Եր-
կու ազգայինք բանտարկեալ են :
Արդ ամենայն յոյս և անկալու-
թիւն Պատրիարքարանի վրայ է :
Ժողովուրդն արդէն բազմաթիւ
հանրապետութեամբ խնդ-
րած է ազգային կեդրոնական
վարչութիւնէն Սահմանադրու-
թեան գործադրութեան համար
հարկ եղած անօրինութիւններն ը-
նել և վերջ տալ ներկայ յուզեալ
ու խռովածութիւն վիճակին : Պատրի-
արքարանն եթէ դեռ ևս յապաղէ
տարածել իւր հոգածութեան թե-
ւերն ի վերայ Ստանայի, ներկայ
վիճակն առաւել ևս պիտի ծանրա-
նայ և առաւել պիտի փնտռուի ժո-
ղովուրդը :

Սեպտեմբ. 10 Մարտ 1886 : —
Դժբաղդութիւն ունեցայ այսօր
ձեռք բերելու տարօրինակ պատ-
կեր մի. մէջտեղը Մուրատեանց
Սրբազան զգեստաւորուած՝ հով-
ուսպետական գաւազանը ձեռքը
վարը գրած վեհափառ Տ. Տ. Մե-
լիսեպիկ Բ. Կաթողիկոս ամենայն
Հայոց, չորս կողմը շարուած Գե-
որգ Դ. հանգուցեալ կաթողիկոսը,
Ներսէս, Եսայի և Յարութիւն
Ս. Պատրիարքոսը, իսկ ամենից
վարը Ս. Ելիմեանի վանքը : Շատ
ցաւ պատճառեց այս տարօրինակ
պատկերը մեր այս կողմի հայե-
րուն, և Մուրատեան Սրբազանը
զգալի կերպով կորցրեց իւր հըռ-
չակեալ վարկը : Մեծ ոմն կը կար-
ծէինք զՄուրատեանց Սրբազան
Առաջնորդն Իդմիրի. բայց սխալ-
ուած ենք եղած. գէթ այսուհե-
տե սխալեց և արգիլէր իւրեան
ընծայեալ հայրապետական ստո-
րագրիւններն ու պատիւները :

Նոյն-Ձեռք. 1 Փետրուար 1886 : —
Ընթերցաւ Սրբազան Թիւ
323՝ զնամակ ձեռնագրեալ ի Պ.
Թ. Տէր Դիոնիսիոսէ և յանուանց
ոմանց : Դիւլիլի է նախանձախնդ-
րութիւն վանս Ազգային առաջա-
գիւնութեան՝ բայց եթէ ի վերայ
ճշմարտութեան իցէ հիմնեալ ե-
ռանդ Ազգապետութեան, և ոչ ի-
ցէ պատրուակ սխալութեան և
զրպարտութեան : Չկամիմ սովա-

րուղանիլ ի խնդրը նամակին կամ
բացայայտել զայն, այլ միայն զու-
շագրութիւն կոչել առ խուռն բազ-
մութիւն թիւրութեան և ստու-
թեան որով ճապարկ նոյն նամակ :
Փութեամբ արդ տեսանել թէ որ-
պիտի միջոցը հրապարակելով
« Հայրենասէր » այս՝ զԱզգապե-
տութիւն և զՀայրենասիրութիւն
իւրեանց :

Առաջինն որ զուշագրութիւն
մեր գրաւէ՝ է թիւ նամակին, այն
է 27 Օգոստոսի՝ զոր խնդրեմք ի
միտ առնուլ, և ընդ նմին ևս ըզ-
թուական 4 Սեպտեմբերի՝ որ է
թիւ պատասխանոյն Պ. Գ. Եղե-
րի առ սոսա : Ապա այսպէս սկը-
սանէ առնագրային Պ. Թ. Տ. Դի-
ոնիսիոս. « Ըստ պատուիրանի »
« Գեր. և Ազգ. Պ. Գալստանի Եղ- »
« զարեան և այլն և այլն, առաքեմք »
« սովա զորինակ համապատաս- »
« խանութեանց ընդ իւր և պատ- »
« ճուեալ հասարակութեան Զուգա- »
« յու » ի հրատարակութիւն և այլն »
« և այլն » :

Առանց դիտողութեան թողլոյ
զերկուս նախընթաց բառն, « Ըստ
պատուիրանի », անցցուք առ թի-
ւըս նամակացն : Ի 27 երրորդում
Օգոստոսի՝ առաքեմք առ խմբագր-
րութիւն « Սրբազան » զհամապա-
տասխանութիւն իւրեանց վանս հը-
րատարակութեան, մինչ տեսա-
նեմք զի պատասխանի Պ. Եղե-
րի է թուեալ 4 Սեպտեմբեր, այսին-
քն մետասան աւելորդ զին
առաքելոյ համապատասխանու-
թեանցն ի Պ. Թ. Տ. Դիոնիսիոսէ
առ պատուեալ խմբագրութիւն
նրն : Կանխագիտակէն էին արդեօք
սուք պատասխանոյն, կամ թէ
որպէս է լեւալ, չէ մարթ լուծանել
ճարտեսակելով զընթերցումն նա-
մակին ի դեպ գամք յետագայիս
« Ներքեմ », տեղի շնորհել և այլն և
այլն, որով ոչ միայն ունիք ստա-
ւալ զմեր գոհունակութիւն, այլ
և շնորհապարհ և երեսուցեայ
« Երեսուցեայ » :

Աղտոտ են ըստ ամենայնի զգո-
հունակութիւն իւրեանց մատու-
ցանել առ որս միանգամ կամին,
այլ թէ արդեօք ընդէր զՀասա-
րակութիւն Զուգայու՝ շնորհա-
պարս և երախտագէտ կացուցա-
նեն, գերազանցեք քան զհասարու-
թիւն մտաց իմոց : Դանդի ծա-
նուցման արժանի է զի յիշեալ Պ.
Թ. Տ. Դիոնիսիոսն՝ միայն իբրեւ
զլութեանք մասն ջուղայեցուց ան-
ուանակոյն Հասարակութիւն Զու-
գայու : Որպէս վատահայն հա-
ղի հաղ ութերորդ մասն անգամ
հասարակութեան Զուգայու, միջ-
նորդ հանդիսանալ վանս անցեալ
մեծագոյն մասին : Ունի՞ն արդեօք
գրաւոր արտօնութիւն յընդհա-
նուր հասարակութեան : Ահ, ի-
մացայ, գալի զլուծումն արուես-
տին հնարեալ պարբերութեան
այդուիկ արտայայտել կամին թէ՛

✓

մնացեալ հասարակութիւն Ձուդա-
յո՛ւ թէպէտ չեն ձեռնագրեալ ի
նամակին, (գուցէ վասն համառո-
տութեան) . այլ և այնպէս համա-
միտ և միախորհուրդ են ընդ իւր-
եանս, - որ բնաւ չէ այդպէս : Տըխ-
րեմ' ասել, սխալութիւնք որք ե-
րեանս այսց գոն ի նամակին՝ չեն
երկու կամ երեք, այլ համապա-
տասխանութիւնքն ընդ նամակին
առ խմբագիրն յաճախեն վրիպա-
կօք : Բաւական չէ յայտմ. դարուս
փոքր ի շատէ տեղեակ լինիլ ըն-
թերցողութեան և շարագրութեան,
այլ և պարտ է՝ կարողանալ տրա-
մարանօրէն կարգաւորել դիմատու
և դիմատու և ուղիղ եղբայրացու-
թիւն մակարեւել ի սոցանէ . և երբ
տրամաբանական արուեստն միա-
ցաւ ընդ՝ կամ հիմնադրեցաւ ի
վերայ ճշմարտութեան, անհնար
է ումեք խախտել զայն :

Ի նամակին որ առ Պ. Եղգար՝
ընթերցումը . « Ձուդա հայրենիք
մեր թէպէտ կորոյս զամենայն դիւր
նախնի զոսկեղնիկ վառս և այլն և
այլն » : Պարբերութիւնս շարժէ ըղ-
ժիծաղ մեր, բոտ որում, « Եւսե-
նի Եւսե » Ձուդայու » տակաւին
անձամբ է մեղ : Ձուդայու զհին
Գրոնիկոնս յորում մարթ էր մեղ
գտանել զիմաւաքելի տեղեկու-
թիւն, գիմեցաւ առ այնտիկ որք
թերեւս արժանացեալ էին՝ մասամբ
իւրեք նշմարել զաղօտ լոյս ճախ.
նի վառացն, այսինքն առ ծե-
րունադարձս մեր երկուց սեռից
աստ . այլ զոր ինչ ի սոցանէ լը-
ւաք, չի՛ղոյց՝ եղծոյց ի մեղ զամե-
նայն իոճ վասն վերագրածման
« Եւսե » « Եւսե » « Եւսե » .
վասն առաւել ընդարձակ ծանօ-
թութեանս սակս առարկային, հա-
ճեցէք խորհրդածել զպատմու-
թիւն նոր Ձուդայու՝ յօրինեալ ի
գերապատիւ Պ. Յարութիւն Թ.
Տէր Օհանէ՝ հանգուցեալ քաղա-
քացոյն մերոյ, և համեմատել
ինդրեմք զայն ընդ վերջին գրա-
ւոր նպաստին Պ. Գ. Մ. Չօհրաբի
(նոր ջուղայեցոյ) :

Չորրորդ յօդուած նամակին՝ ևս
առաւել լի է դատարկաբանու-
թեամբք և անուղղութեամբք, « Ե-
րիտասարդ հայրենասէրն » ջեռ-
եալ, բորբոքեալ հայկեանդն
արեամբ, ոչ կարացեալ այլ ևս
զպել զգատումն իւր, յայտ առնէ
թէ, զոր բարասանս, վիշտս, հա-
լածանս և հարստահարութիւնս հո-
գեւորականաց և ոմանց ապաշնոր-
հաց յանձն առին, և ջանախըն-
դիր եղեն վասն վերանորոգու-
թեան, բարեկարգութեան, պայ-
ծառութեան և հաստատութեան
վշտաշտ և աւաղելի հայրենւոյն
խրեանց, և դիտող ապաշնորհք
խաղվաւսէր և խաւարասէր անձինք
եղեն և լինին խոչ և խոթք աղը-
օգուտ նպատակին իւրեանց : »
Բարե՛, հիւսնալի անձնասուիրու-
թիւն : Յաւիմք ի օրոք վասն ան-
հանձարութեանց և անվարելու-
թեանցն որք երկին ի մէջ յօդուա-
ծոյն . և վերագրեմք զայնս առ-
անխիղճ մոլորութիւնս մտաց Գան-
դի աններելի է և մեղադրելի իսկ
զիսումն հոգեւորականաց ընդհան-
րապէս դատապարտել վասն մի
կամ երկու յանցաւորաց՝ որք ե-
թէ գտանիցին ի մէջ նոցա : Ճշմա-
րիտ և անաչառ Աղգասէրք՝ և
Հայրենասէրք արդե՛օք՝ պարտին
սանձել զլիրս իւրեանց և չմոլորու-

անձնական խելի և խռովութեան
իշխել ի վերայ գործողութեանց
իւրեանց :
Չստորագրողս նամակին ոչ մե-
ղադրեմք, քանզի առաւելագոյն
մասն ի նոցանէ բաղկանայ յանձնոց
որք նախ անդէտ են Հայկական
ընդուն և երկրորդն գուցէ չու-
նին իսկ ծանօթութիւն ինչ զնա-
մակէս և կամ չեն ևս տեղեակ բս.
տորագրութեան անուանց իւրեանց
յայնմ, Գոմանին և բազում ան-
ուանք ձեռնագրողաց ի նմին՝ որք
առաւելական են ևս այլք թերա
հաս պատանիք : Եթէ թերևս զը-
տանիցին ոմանք իսկականք և չա-
փահասք, այնքիկ ևս դրդեալ ի
կրից սեակալութեան ստորագրե-
ցին ի նամակին :

Գանի մի բառք ևս ի մտին
պատասխանոյն Պ. Գ. Եղգարի :
Պատիւ ունէի առաւել քան զեր-
կոտաւան ամս՝ վայելել զմտերմ
ծանօթութիւն և թղթակցութիւն
Պ. Գարտան Եղգարի, ուստի հար-
ցանելի է եթէ գրիչ պատասխան-
ւոյն նորա առ « հայրենասէրն », ինքն իցէ : « Յայտնեցաք նմա »
(Սրբազան Գրիգորիսին), զքէ Պ.
Եղգար ի նամակին իւր « զձեր աղ-
գագուտ նպատակ և այլն և այլն »
« առ որ պատուիրեաց մեղ դիմել »
« առ Արժ. Աւագ քահանայ Տէր »
« Մարտիրոս Տէր Յովակիմեան և »
« Գեր. Պ. Յարութիւն Մեղրում և »
« Ս. Պ. Աղանուր և առաջարկել նա »
« այս զինդիւրն » : Աստ ինքեմ ի
միտ ածել զպատասխանի Սրբա-
զան Տէր Գրիգորիսին, որ՝ ըստ Պ.
Եղգարի՝ լիկ այս էր, այսինքն
պատուէր դիմելոյ առ յիշեալ Արժ.
քահանայն և Գեր. Պարոնայն և
առաջարկելոյ նոցա զինդիւրն : Պ.
Գ. Եղգարն հանդիպէ ասացեալ
Արժ. քահանային և Գեր. Պարո-
նայն, և սոքա յետ նրբաքննի
դիտողութեանց համաձայն գտա-
նին (ըստ Պ. Եղգարի), ընդ յօդ-
ուածոց կարգադրութեան Պ. Թ.
Տ. Գիտնիսիոսի և խմբին իւր. մինչ-
դեռ՝ որպէս տեղեկացեալ եմ,
Արժ. քահանայն և Գեր. Պարոնայ-
քն հերքեցին զառաւելագոյն մո-
տն յօդուածոց կարգադրութեան-
ցն : Ապա այսպէս շարունակէ,
« այս ոչ սակաւ ուրախութիւն պատ-
ճառեաց մեզ և մեծ յիմութեամբ »
« արտի վերագրածք առ Սրբա- »
« զանն՝ յայտ առնել զյայտողու »
« թեմէ դործոցն և խնդրել զկա- »
« տարումն աղօգուտ առաջար »
« կութեան ձեռք », (հետագային
լու մտադիր եղիլ խնդրեմ) « առ »
« որ ցաւիմք արար այնպիսի իմն »
« անպատշաճ պատասխանի, զի »
« ճշմայն հաւանական չառնեմք »
« իւրոյ եւայն լայն » : Ինչ էր պա-
տասխանն Սրբազանի և իւր ո՛ր
նախորդ ասութեան հակառակ գը-
տաւ այդ : Միթէ Սրբազանն տ.
սաց թէ, « քնդեմ դիմեցեր առ »
Արժ. քահանայն և Գեր. Պարո-
նայն և առաջարկեցեր նոցա, ըղ-
խնդիրն », քանզի այս միայն լինէր
պատասխանն որ միանգամայն հա-
կառակ գտանէր իւր (Սրբազանի)
նախորդ ասութեան, մինչդեռ՝ որ-
պէս տեղեկացեալ եմ՝ չէր այդ-
պիսի պատասխանի տուեալ : Յետ
այնու շարունակէ Պ. Եղգար, « ձեր »
« այս խնդիր այս օրինակ հանգա- »
« մանաց մէջ գտանելով, ցաւիմք »
« ի սրտէ վասն տառապեալ, ան- »
« տերունչ, բռնաբարեալ և կեղե- »

« քեալ տանս Ձուդայու և այլն և »
այլն : Ի ստեղծման կամ յօրին-
մանէ բառիցս տառապեալ, ան-
տերունչ, բռնաբարեալ և կեղե-
քեալ, չէին սոքա երբէք այսպէս
անպատշաճապէս ի գործ մտեալ :
Աւագ ընդէ՛ր այսպիսի չըջարանու-
թիւն, այսպիսի սխալ ձեւացուցու-
միւն իրաց և ամօթալի չափազան-
ցութիւն, վասն զի յայտուիկ ա-
ւուրս, Հայոց հասարակութիւն
Ձուդայու, հաւատացէ՛ք՝ հանգ-
չին ի խաղաղութեան և յաղապա-
թեան՝ զերծ յամենայն տեսակ
բռնաբարութեանց, Ըստ որում
ոչ միայն զթած է կառավարու-
թիւն ճանգարալ Ձէլ-էլ Սոլթա-
նին, այլ և հայրական խնամածու-
թիւն Սրբազան Առաջնորդին միշտ
անպակաս էլեալ առ ժողովուրդ
իւր, և Ձուդայեցիք չէին երբէք
յառաջ տեսեալ զայս օրինակ ան-
գործութիւն . նաեւ Ս. Վանքն Ա-
մենափրկչեան չէր երբէք ի ներ-
քոյ այսպիսի խնամողական կա-
ռավարութեան լեալ ի մասին ել և
մտից կարուածոց իւրոց՝ որպէս տե-
սանելի է ի հաշիւս : Բայց ոմանք
ագահք կամին ճոխացուցանել
զինքեանս արդեամբ վանայն, և
ուստի ծագումն այդ ամենայն ցա-
ւալի խռովութեանց » :

Ի վերջարանութիւն՝ զայս և եթ
գրեմ : Եթէ դիտումն կամ նը-
պատակ « Աղգասիրացդ և Հայրեն-
ասիրացդ », էր աշխատել վասն
բարեկարգութեան և առաջագի-
մութեան Աղգային հաստատու-
թեանց, ուրեմն չէր այս շաւիղ,
քանզի Աղգասիրութիւն և Հայրեն-
ասիրութիւն չսիրեն զստութիւն-
նրս և զիմբութիւնս, և անձնա-
նուիրութիւն չնշանակէ անխորի և
ի տարապարտուց դատապարտու-
միւն դատուց հոգեւորականաց և
այլոց ժողովրդականաց : Այլ եթէ,
(որպէս և երևի) կամին արծարծ-
մամբ հրոյ խռովութեան և անհա-
մաձայնութեան ի մէջ Աղգին,
զինքեանս ակնբեր կացուցանել,
չունիմք ինչ սակ. ցաւիմք ապա-
քէն : Բարեւ Տէր Միշտեան

Ս. Էլմիսանի Սինհոդէն առ Ս.
մեն. Ս. Պատրիարք Հայրեն հասած
հետեւեալ հեռագիրն ի հրատարա-
կել զրկուած է մեղ Պատրիարքա-
րանէն :

« Ա. Ս. Պատրիարք Հայոց՝ Կ. Պ. »
« Է. » - Վեհափառ Կաթողիկոսին
« միջնորդութեան և ճգնաց վրայ »
« այսօր ոտացանք Հայ վարժա- »
« բանները բանալու կայսերական »
« հրամանն : - Էմիսանի. 49 Մարտ »
« 1886 » :

Այսպէս կը համադրուի Սրբառտ
Այսպէս թէ Վեհափառ Տ. Տ. Մա-
կար արժանաւորագոյն էր Հայրա-
պետական դերագոյն Գահուն Ա-
մենայն Հայոց, և օգտակար կը
հանդիսանայ ևս պիտի հանդիսանայ
Աղգին և Եկեղեցոյն համար, որ-
պէս կը հուշակէր և կը քարոզէր
Փոնտիկ խմբագրութիւնն երեք տա-
րիէ հետէ անդու և անխորհրդա-
րածակ համարձակ և անխորհրդա-
մէն պարտաւայի մէջ, Փոնտիկ լըմ-
բագիրն մե՛ծ և մե՛ծ փառք կը հա-
մարի իրեն՝ եթէ իւր դագաղին
վրայ իրել գամբանական յիշատակ-
ութիւն իւր այս ջատագովութիւնը
միայն, ինչպէս կը պատահային ու-
մանք՝ անուանարկելու և պախա-
րակելու դիտումն . . . :

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայոց

ըր չըջարեալանաւ ծանոյց ամե-
նայն Առաջնորդարանոց թէ՛ ա-
ռաջիկայ Յունիս 15ին յաւուր առ-
նի Կաթողիկէ Ս. Էլմիսանի Միւ-
ռնի օրհնութիւն պիտի կատար-
ուի ի Մայր եկեղեցոյ Ս. Էլմի-
սանի . և յանձնարարեց Առաջնոր-
դաց ծանուցանել ժողովուրդեան
որպէս զի փախաբողքներկայ գրա-
նուին յորոշեալ աւուր :

— Եկեղեցուէի Հիւանդանոցի
վերաշինութեան զոյցը դարձեալ
երեւան ելած է այս օրերս, և կըս-
ուի թէ յառաջիկայ Յունիսի կամ
Յուլիսի պիտի ձեռնարկուի ի
գործ շինութեան : 20000 լիրա
ծախք հաշուեր են, որոյ 15000 լի-
րան պիտի նուիրեն Հոգաբարձու-
թեան պատուարժան անգամոց
ոմանք, ինչպէս նաեւ Կիւլպէնկեան
վախճանեալ Սերովիէ Էֆէնտիի
աղնիւ որդիք . իսկ 5000 լիրային
համար հանգանակութիւն պիտի
լինի : Չանազան առիթներով բաժ-
եմք արդէն թէ աղգային միակ
պատասխանին վերաշինութեան
գործն որ անհրաժեշտ է, ներկայ
Հոգաբարձութեան յաւերժական
յիշատակաց արժանի գործը պիտի
լինի, եթէ ի գլուխ տարուի :

ՆԵՐՎԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արեւելեան-Բաղլէի և Յունաստանի
նի խնդիր վերջնական կարգադրու-
թեան խաղաղ վիճակի մէջ չեն ե-
րևիր : Վերջին աւուրը լուրերն ա-
ւելի ծանր ու մտայնող են : Պուլ-
ղարիոյ իշխանն անխախտ կը մնայ
իւր պահանջմանց վրայ : Յունաս-
տան առաւել ևս կը ստուգարացը-
նէ բանակն, և աղգային երեւիս-
խանք յարտաքոյ կարգի նիստ
կը գումարին այսօր կամ վաղը, Բ.
Դուռն՝ որ այս վիճակին վրայ մեծ
տեղութեանց վերջին որոշումն ու-
ղած էր, կըսուի թէ ոմանց կող-
մանէ գոհացուցիչ պատասխան ա-
ռած է . և Պուլղարիոյ իշխանն՝ առ
որ ևս Բ. Դրենէն աղգու գիր մը
ուղղեալ էր, պատասխանած է,
սակայն յայտնի չէ ինչ լինեն :
Կայսերական կառավարութեան
բարձրագոյն ծախսարարք այս
շարժում դարձեալ յաճախ խորհրդ-
դակցեցան սովորական դահլճին
և կայսերական պալատան մէջ,
Զինուորական պատրաստութիւնք
ամենայն փութով կը կատարուին
մոնախանդ հելլենական սահմանաց
վրայ . կասկած կայ թէ հերկեք
առանց յաջ և յահեակ նայելու
պիտի մղին ի պատերազմ : Տէրու-
թեանց որոշումն բացարձակապէս
յայտնի չէ . լուր կայ թէ աղգա-
ւորեր են Պուլղարիոյ իշխանին թէ
ոչ ևս կարեւորութիւն պիտի տըր-
ուի իրեն . զորոյ կայ թէ առ Յու-
նաստան վերջնագիր մը պիտի ուղ-
ղեն : Ռուսիոյ և Գաղղիոյ համար
ըսուեցաւ թէ Յունաստանի նպա-
տաւոր ընթացք մ'ունին և սոցա
նաւատորմը կը բաժնուին եւրո-
պական համախմբեալ նաւատորմին
միութեան . սակայն Լոնտոնէն ե-
լած հեռագիրք կը հերքեն այս
լուրը, ծանուցանելով թէ Անգղիոյ
Աղգային ժողովոյ մէջ հարցման մը
պատասխանելու առթիւ նախարա-
րութեան կողմանէ ըսուած է թէ
նաւական նաւատորմն երեք օրէ
հետէ մեկնած է Սուտանի ծովա-
խորշէն, բայց ի մօտոյ կը վերա-
դառնայ անգղ. և թէ՛ Ռուսիոյ
կառավարութիւնը մտերմական հա-
ւասարէ տուած է Յունաստանի

խնդրոյն մէջ մեծ տեղութեանց
գործակցելու համար : Սեբէս բո-
լորովին իւրութիւն և ի խաղաղու-
թիւն համակեցաւ . պատերազմի
ժամանակ կառավարութեան գլու-
խը գտնուող Պ. Կարաչանի հրա-
ժարեցաւ և կը յաջորդէ նախկին
նախարարացիտ և արմատական
կուսակցութեան պետ Պ. Ռիսգիլ :

Պարոնաւան, Սարգիս, Պաշտե և
Պաշտե — Պարսից Շահն Շիրի-
խուրիտ ակնախուռ պատուանը-
չան ընծայեց Օրոստ. Սուլթանի
որդուց : Պարսկական դեռպանն
անձամբ տարաւ յանձնեց : — Սալ-
մէի աստիճան աւուրեցաւ Ստանա-
լի անտառաց քննիչ Գեորգ Էֆէն-
տիի Դօրանեան : — Տէտէ-աղաճի
կառավարիչ անուանեցաւ Ալիքի
նահանգին Մէքրիմպը Պէհաւա-
տին պէյ : — Աւստրիոյ կայսրն եր-
կաթեայ Թագի պատուանչանի ա-
ռաջին աստիճանը նուիրեց Օսման-
եան ձերակալութիւնը Լօպօվէթ
պէյին : — Նիշանը Իմթիյազի ար-
ծաթ շքադրամ տրուեցաւ կայսե-
րական թիկնապաշտ Մէհմետ Զիա
պէյին : — Պալայի աստիճան՝ հան-
րային շինութեանց պաշտօնատան
համարակալ Սաաթի պէյին : — Օ.
գոստ. Սուլթանը 250 լիրանուրեց
ծովապետ Հօպարթ փաշայի՝ հի-
ւանդութեան ծախուց համար :

Ներքին վիճառութեան ու-
րոշման գործադրութիւնն սկսաւ :
Մեծ եպարքոսն՝ 1000, և միւս նա-
խարարք՝ 530ական լիրա նուիրե-
ցին ի նպաստ այս վիճառութեան :
Ետիքնէի մէջ ալ ստորագրութիւնք
սկսեք են, և վարչական ու ղին-
ուորական պաշտօնատարք կը մաս-
նակցին : Ետիքնէի նահանգին հա-
մար 10000 լիրա բաժին որոշուած է :

— Գաւառաց մէջ սկսուեր է
արհեստական տրոյ (բաթէնթ)
հաւաքումն :

— Մայրաքաղաքին մէջ Գե-
ղարեւոտից Հանդէսի մը պատ-
րաստութեան համար կարգեալ
յանձնաժողովոյ անդամք են՝ վա-
ճառականական և հանրօգուտ շի-
նութեանց նախարարք և օսման-
եան թմագործանի տնօրէն Համոն
պէյ :

— Կառավարական պաշտօնա-
տանց վերաբերեալ ինչ ինչ օրէնք-
ները քննելու պաշտօնով յանձնա-
ժողով մը կարգեալ է, որոյ ան-
դամք են պետական խորհրդոյ
անդամ Ֆիքիտ պէյ, տրոյ վար-
չութեան ժողովոյ անդամ Հիւսնի
Էֆէնտի, և արտաքին գործոց նա-
խարարութեան իրաւագէտ խոր-
հրդական Դարբիէ Էֆէնտի . նո-
րաստիկեան :

— Ոչխարի տուրքն՝ որ Օսման-
եան Պանքային յանձնուած էր զա-
նազան փոխառութեանց փոխարէն,
այսուհետեւ ըստ նոր ստորագրու-
թեան ուղղակի ելմոյց պաշտօնա-
տուր պիտի զրկուի, և արմուեաց
տուրքերը պիտի յատկանան յիշ-
եալ Պանքային :

— Իւսկիւտարի կառավարիչ
Պահրի փաշա՝ Իւսկիւտարի և շըր-
ջակայնց համար երկաթուղոյ գծի
մը ծրագիր մատուցեք է կայսե-
րական պալատան դիւանատան :

— Տպագրական վերատեսչու-
թիւնն ի պաշտօնէ կը հերքէ Պէ-
րուլին լրագրաց այն լուրը թէ՛
Իւլայի առաջին աստիճան և երկ-
րորդ աստիճանի Մէհմետից պատ-
ուանչան տրուած է փառաւորան
Կարիւր Էֆէնտիի :

✓

